

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Restitutio ex contractu quomodo statim obliget.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

pœnitentia procedit, obnoxia sunt restitutioni, ob in-
 pœnitentiam primo positam. Una tamen est observanda
 limitatio. Quando enim, post furtum, quis in cidit in ex-
 treme necessitate, vel gravem necessitatem, & rem furto abla-
 tam, adhuc in specie extantem in dicta necessitate
 consumpsit, (in qua necessitate potuisset illam rem li-
 bere furtimque, nec sufficiens, eam sibi mutare cum obli-
 gatione cum, ejus que interesse suo tempore reddendi, ut
 explicamus, supra, *trakt. 2. cap. 6. §. 2. num. 2.*) tunc non
 obligatur nisi ad restituendam rem, & illud solum in-
 teresse ordinarium, & extraordinarium correspondens
 temporis antecedenti dictam necessitatem, non vero in-
 teresse correspondens temporis talis necessitatis. Ita Ca-
 stro Palau, de *iustis, commutativa, d. 1. part. 17. §. 10.*
 contra Layman, & Molin. *ibidem* cit. Ratio est mani-
 festa, quia tempore gravis necessitatis, veluti de novo
 accipit sine culpa, unde non potest obligari ad interesse
 correspondens huic temporis, quando in accipiendo
 non delinquit: Quod si rem ipsam principalem debet
 cum interesse precedentis temporis reddere, non est ex
 vi huius acceptionis huius temporis, sed ratione
 prius, que fuit cum delicto, ut diximus, & semper

8. Secundo: Non assentior aliquibus excusantibus viros nobiles, quando præfixo tempore etiam cum culpa, non solvunt emptas merces mercatoribus, quibus propterea cæset lucrum, & damnum emergat non assentior, inquam, nam posito, quòd verè sunt in culpa, non solvendo, necessarìo consequitur, ut ad omne illorum interesse rescandendum obligentur. Satis est iustum, tum hos nobiles, tum cæteros omnes excusare, vel ex implicito consensu mercatorum, de

E c quq

quo *n. sequenti*, vel probabiliter ex eo, quod ementes de dicto interesse à mercatoribus non sunt admoniti, de quo *n. 10.* dicam.

9. Tertiò: Terminus in ejusmodi contractibus præfixus non debet sumi metaphysicè, sed more communi humano & moraliter. Hinc plerumque censatur debitor, ex de Lugo *t. 2. de just. t. 18. sect. 2. num. 38.* à restituendo interesse creditori, non solum quia dilatio solutionis non fuit peccatum mortale contra Justitiam, sive ob impotentiam solvendi, sive ob inadvertentiam, vel oblivionem: sed etiam quia debitor, ob bonam fidem putavit non esse creditorem, graviter invitum pro modica illa, & morali dilatione, cum in praxi non soleant urgi ita debitores, ut ipso præfixo die solvant, sed cum aliqua benignitate: credere item plerumque potuerunt debitores, dum creditores scientes, & potestates exigere, tamen non exigunt, non esse graviter invitatos ad præditam dilationem. Nota illud (potentes) & vid infra, *tract. 4. c. 1. §. 6.*

10. Quartò: supponamus esse invitos creditores ad dandam dilationem solutionis, dubitari solet de damno extraordinario, hoc est, de cessatione lucri, & de damno emergente: An scilicet debitores ex contractu, ut obligentur in conscientia ad solvendum creditoribus hoc interesse, ex mora culpabili, debeant fuisse prius admoniti à creditoribus dicentibus, verbi gratia, solve mihi centum aureos debitos nunc ex censu, secus meas negotiationes exercere non potero, quantum lucrum tu debebis.

Respondeo, negant aliqui ejusmodi monitionem debere præcedere ad hoc, ut obligetur debitor ad prædictum extraordinarium interesse: sic Petr. Navarr. *lib. 13. de res. cap. 2. num. 181.* Dian. *p. 1. tr. de contract. resol. 87.* Aliqui affirmant præcedere omnino debere. Sic Azor. *3. l. 5. cap. 4. q. 3. de Lugo t. 1. de just. d. 18. sect. 2. num. 32.* Vtrumque probabile propter easdem rationes quæ in fortiori casu, qui supponit injustam acceptionem, dictæ sunt *sup. n. 3.* sed superaddatur hic etiam id, quod ibidem adverti *num. 4.* & nos quidem affirmantem sententiam amplectimur *infra in cap. 8. §. 3. n. 9.* excepta consuetudine mercatorum, &c.

Restitutio ex re accepta, qua ratione obliget statim?

12. Id etiam, ut tota hæc materia de mora solvendi absolvatur, hic erit decernendum.

Regula universalis ex Doctoribus, *supra in toto hoc §.* citatis: Si quis rem bona fide acceptam advertit esse alienam, statim atque advertit, debet domino sine mora tradere, vel rem, si extet, vel si consumpta est, illud in quo is, qui accepit, factus est ditior, ni tradat, erit in mora, & obligabitur ad restitutionem, etiam secuti interesse ordinarij, & extraordinarij. Hæc regula, constat ex dictis hic prudenter applicandis. Quare videndum, utrum mora sit culpabilis, an inculpabilis: utrum creditor possit censeri rationabiliter invitatus, an consentiens: utrum dilatio sit modica, an magna; & his perpensis, decernenda erit obligatio restituendi, sive quod extat, sive illius interesse juxta modum dicta.

12. Solum per diligentem adverte, moram non esse hic mensurandam à tempore, quo accepta res est; illa enim acceptio, ut hic supponitur, non fuit peccaminosa; sed à tempore, quo quis incipit advertere non esse suam, vel quo incipit rationabiliter dubitare: nec adhibet diligentiam inquirendi veritatem, ut diximus *l. 1. in dec. cap. 3. §. 7. v. Restitutio.* Præterea non esse considerandum interesse, quod fortè provenit creditori ex re accepta absolute, sed ex re accepta, quæ quando advertitur esse aliena, extet, vel extet aliquid, in quo debitor factus sit ditior. Nam si nec res extet, nec aliquid, in quo is factus sit locupletior, nihil debebit, ut mox *cap. 3.* explicabitur.

13. Si eveniret casus, quo dominus sciret rem suam, vel id, in quo ex re sua factus es ditior, apud te esse, &

posset te de interesse, quod patitur admonere, tunc monere curaret, An obligaris ad dictum interesse idem dic, quod docuimus *n. 3.* de injusta accepta, injustæque retentione, quia jam in casu, de quo loquimur, incipis esse injustus detentor.

14. Pari modo, si debitor fuisset prius in nulla culpa restituendi, postea vero in culpa, recurret deinde data *n. 5.* quæ nimirum est obligatus ad restitutionem interesse respondentis tempori, in quo fuit in culpa, sed verò respondens tempori inculpato.

§. VII. Totam rem, seu ejus valorem.

2. Si quis quid injustè accipiat (idem dic, si si damnum inferat) debet sine controversia reddere, hoc est, non solum rem ablata, verum etiam totum interesse modo dicto in §. præc. & modo dicto explicando. Ratio est, quia secus, non inducitur æqualitas, &c.

2. Petes: Ultra restitutionem rei, debere restitui aliquid pro injuria, quam quis facit forando: Respondeo, præscindendo à contumelia, vel alio capite, & cum ex ipsa injuria exhibita in usurpatione rei alteri nihil debet, saltem ex usu, rectè notat Dicastill. *l. 1. just. tr. 2. d. 2. d. 6. n. 122.* vide etiam *n. 124.* Si quis debet, debet, esset petitio veniæ, quæ certe, vel non solet exigi à homino, vel facili remittitur, modica suam ipse recuperet.

3. Et quid si res ablata extet, vel impermissa, ut facile dicemus, quæ, non est dubium, eandem debet restitui, etiam si ejus pretium quomodocumque creverit. Ratio est, quia quando res crevit, domino crevit, enim fur non sit dominus rei ablata, nec potest esse augmenti: seu ejus valoris. At si res non extet, debet fur reddere ejus valorem. Sed ecce difficultas. Quia enim ratione is erit expendendus: Per molestationem, & molestius reddere, magisque implicitum per res distinctiones atque subdistinctiones Theologorum. Lege Mol. *t. 3. d. 725.* Less. *l. 2. cap. 12. dub. 16. d. 1. de res. q. 3. p. 11.* de Lugo *t. 1. de just. d. 18. sect. 2. d. 2. d. 3.* Castro Pal. *disp. 1. in genere, p. 24. §. 9.* aliosque ab ipsis citatos.

4. Ego, ut distinctè procedam, præmitto, rem ablatam, ac decretere posse, vel intrinsecè, hoc est, in se, vel pullus equinus adoleat, & deinde senescat. Vel intrinsecè, ut si triticum nunc valeat singulis modis tres aureos, deinde ob multitudinem emptorum, &c. contra. Hoc posito, figura hunc casum: Petrus furatus Antonio mensuram tritici mense Augusti, ejus legumini valor erat trium agrorum, verum, paulo post, ejus tritici valde hyemis nimirum tempore, crevit ad sex aureos, mense denique sequenti Junij pretium decrevit, rediitque ad aureos tres, imò ad minus. Idem posui dicere de pullo equi, qui primo tempore valebat 10 aureos, mense denique sequenti Junij pretium decrevit, rediitque ad aureos tres, imò ad minus. Idem posui dicere de pullo equi, qui primo tempore valebat 10 aureos, mense denique sequenti Junij pretium decrevit, rediitque ad aureos tres, imò ad minus. Idem posui dicere de pullo equi, qui primo tempore valebat 10 aureos, mense denique sequenti Junij pretium decrevit, rediitque ad aureos tres, imò ad minus.

5. Ut ergo decernamus, quantum debeat Petrus Antonio, quando ablatum triticum, vel equum consumpsit, vel vendidit, diligentissimè considerandum est, quonam tempore consumpsit, primò, secundo, & tertio ex dictis: Ni sic distinguamus, confusa nimis erit, & intricata tractatio.

Petrus rem ablata consumpsit primo tempore.

6. Petrus triticum prædictum consumpsit, vel vendidit, vel alienavit, primo illo tempore (nempe mense Augusti, quando valebat tribus aureis, est distinguendum, & videndum, An Antonius esset venditurus, vel consumpturus primo eodem tempore, an secundo, & tertio. Si primo non est difficultas, nam clare Petrus non damnificavit Antonium, nisi in illo valore rem currenti, id est, in tribus aureis, tres igitur aureos debebit.